

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен
„доктор”

Автор на рецензията: проф. д.н. Снежанка Добрева Георгиева,
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, Педагогически факултет,
катедра „Педагогика и управление на образованието“

Име на докторанта: Гергана Трайчева Кътева

Научна област: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Педагогическо общуване)

Университет: Софийски университет „Св. Климент Охридски“, *Факултет:* Факултет по педагогика

Катедра: Дидактика

Тема на дисертацията: ДОВЕРИЕТО В ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КОМУНИКАЦИЯ
МЕЖДУ УЧИТЕЛИ И РОДИТЕЛИ – ДЕТЕРМИНАНТИ И СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВИТИЕ

Научен ръководител: доц. д-р Бистра Кирилова Мизова

Настоящата рецензия се изготвя в изпълнение на Заповед № РД-38-680/05.11.2025 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

1. Описание на представените материали

Представеният ми комплект материали на електронен носител (дисертационен труд, автореферат, четири публикации) е в съответствие с условията и реда, установени в ЗВО (Глава V), Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за неговото прилагане, както и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Материалите са достатъчни по обем и съдържание за изясняване на научните резултати и приносните моменти, отразени в дисертационния труд. Отчисляването на Гергана Трайчева Кътева с право на публична защита (считано от 01.02.2025 г.) е съгласно Заповед № РД-20-352/03.02.2025 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. След предварително обсъждане на дисертационния труд на заседание на Катедра „Дидактика“ е взето решение за допускането до публична защита. Не са допуснати нарушения по процедурата.

2. Биографични данни за докторанта

Гергана Трайчева Кътева е родена на 04.10.1987 г. Завършва висшето си образование през 2018 г. в Тракийския университет – Стара Загора, специалност Детски и начален учител. През 2020 г. придобива магистърска степен в същия университет с квалификация Магистър по педагогика – детски учител и начален учител. Зачислена е като редовен докторант със Заповед № РД-20-293/27.01.2022 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

От 2016 г. до настоящия момент работи като учител в ДГ „Мак“, гр. Сливен.

3. Структурно композиционна рамка и съдържание на дисертационния труд

Темата на изследването показва ориентираност към изследователска програма с приноси с научнотеоретичен и научноприложен характер. Разгледан е значим и актуален проблем от съвременната педагогическа практика – доверието между учители и родители като ключов фактор за ефективна педагогическа комуникация. В условията на динамично променяща се социална, технологична и институционална среда отношенията между семейството и училището придобиват нови измерения. Доверието, като фундаментален социален механизъм, определя качеството на общуването, степента на ангажираност и възможностите за сътрудничество. Темата е изключително актуална както за педагогическата теория, така и за училищната практика; недостатъчно изследвана е в български контекст. Затова дисертационният труд на Г. Кътева запълва важна научна и практическа празнина. Авторката аргументира необходимостта от системно изследване на доверието и подчертава неговата роля за развитието на учениците, за подобряване на училищния климат и за укрепване на партньорските взаимоотношения между възрастните, ангажирани с образователния процес.

Макроструктурата на дисертационния труд е в съответствие със стандартите за такъв тип научно изследване. Текстът е организиран във въведение, две глави, всяка от които съдържа по пет раздела, заключение, научни приноси, списък с публикации. Дисертационният труд е с общ обем от 232 страници, от които 184 страници основен текст, 9 страници – използвана литература и 37 страници – приложения. Трудът е резултат на задълбочено проучване на актуална литература, представена в библиографското описание с 140 заглавия, от които 126 – на латиница. Приложенията към дисертационния труд (с осем подразделения, представящи три въпросника/анкети, сценарий за фокус групи, сценарий за интервю, ротационна матрица и таблици с честотни разпределения, средни стойности и стандартни отклонения са свидетелство за коректност на изследователската практика на Гергана Кътева и желанието ѝ да обективизира и експлицира обективността на установената резултатност. Методологията на изследването е подходяща и приложима в съпоставителен план и в бъдещи изследвания.

Уводната част на труда е стегната, логична и целенасочена. В нея докторантката мотивира избора си на изследователски проблем, като изтъква аргументи в полза на неговата научна и социална значимост, както и недостатъчна степен на изследваност. Акцентът е върху целта обекта, предмета, методологията на изследването; накратко е представена структурата на труда.

Първа глава „Теоретични основи на педагогическата комуникация и доверието между учители и родители“ очертана теоретичната рамка на изследването. Реализирани са понятийни уточнения; предложен е задълбочен и целенасочен анализ на педагогическата комуникация; многопластовите роли и функции на учителя са съотнесени с възможните му комуникации с родители. Ролята на родителя в образователния процес е експлицирана в няколко контекста – очаквания от учители и ученици, роли на родителско приобщаване към училищната култура, пречки и предизвикателства в партньорството, перспективи за подобряване на сътрудничеството. Внимателно са проследени различни подходи и модели на взаимодействие (слоевия модел на Bentele, моделите на Mayer et al.); като ключова теоретична категория в педагогическата комуникация е концептуализирано

доверието. Считаю, че теоретичното изложение е достатъчно обширно и предлага оригинален синтез на различни школи и подходи. Докторантката представя ясна концептуална рамка на педагогическата комуникация; анализира исторически, културни и технологични контексти; обосновава комуникативната компетентност на учителя като ключов фактор; дефинира и систематизира понятието „доверие“ чрез различни научни подходи; разглежда доверието на три взаимосвързани равнища. Задълбочеността, добрата структурираност и коректната аргументираност на теоретичната част са свидетелство за критическо мислене, аналитичност и умение за научна интерпретация.

Втора глава със заглавие „Емпирично изследване на предпоставките и равнището на доверие в педагогическата комуникация между учители и родители“ е една от силните страни на дисертацията. Гергана Кътева използва смесен подход, включващ три въпросника (два за родители и един за учители); фокус групи с учители; дълбочинни интервюта с родители. Многоаспектност на проучването е постигната с репрезентативност на броя респонденти и с прецизност на съдържателните акценти в различните изследователски полета, съответно: въпросник „Родителско доверие към класния ръководител/основен учител“ (108 родители); въпросник „Очаквания и удовлетвореност на родители от училището“ (228 родители); въпросник „Възприятия на учителите за родителите и собствената им роля“ (171 учители); фокус групи с учители (31 участници); дълбочинни интервюта с родители (18 участници). Уважавам смелостта на докторантката да формулира въпроси с отворен отговор, търсеци пресечена точка между трите основни аспекта на доверието – когнитивен, емоционален и поведенчески. В главата са представени резултатите от психометричните проверки, анализ на трите изследователски нива (междупersonно, организационно и системно), както и са предложени стратегии за развитие на доверието. Методологията е коректно подбрана и адекватна на поставените цели. Психометричната проверка на инструментите говори за висока научна култура. Изследването е мащабно, добре организирано и аналитично обработено. Получените резултати ясно разкриват водещите детерминанти на доверието – компетентност, почтеност, добронамереност; разминавания в очакванията на учители и родители; влияние на училищната култура и управленските практики; роля на обществените нагласи и институционално доверие. Умело приложената триангулация придава достоверност и дълбочина на анализа. Оценявам работата на докторанта във финала на главата по формулиране на стратегии за развитие на доверието – на междупersonно, организационно и системно равнища – и обсъждането на тяхната приложимост и значение за практиката в българските училища.

Заклучението обобщава постигнатите резултати, изведените изводи и приноси на изследването; подчертава значимостта на доверието като основа за пълноценна педагогическа комуникация; представя практически насоки за бъдещи действия в училищна среда.

4. Приноси на дисертационния труд

Приносен характер имат изведените от докторанта стратегии: стратегии за развитие на доверието; на междупersonно ниво – подобряване на комуникативните умения, активна обратна връзка, емпатичен подход; на организационно ниво – развитие на училищни политики за прозрачност, подкрепящо лидерство, работа в екип, форми на включване на родителите; на системно ниво – нормативни и социални механизми за укрепване на

институционалното доверие. Тези предложения имат висока практическа стойност и могат реално да бъдат имплементирани в училищната практика.

Приемам за основателни и коректни формулираните от докторанта приноси, адекватно отразяващи оригиналните моменти в дисертационното изследване. Научните приноси на дисертационния труд систематизирам в следните направления:

- **Теоретични приноси:** систематизация и интерпретация на концепции за доверие в педагогическата комуникация; разработеност на многопластова аналитична рамка;
- **Методологически приноси:** конструирани и валидирани инструменти за изследване на доверието; успешно приложена смесена методология;
- **Емпирични приноси:** изследваност за пръв път в български контекст на доверието на три взаимосвързани нива; установеност на ключови детерминанти, специфични за българската училищна среда;
- **Приложни приноси:** предложени практически стратегии с потенциал за реално приложение в училищните политики.

5. Качества на автореферата и публикациите по темата на дисертацията

От справка, която удостоверява изпълнението на наукометричните показатели в съответствие с минималните национални изисквания, са видни 4 публикации. Излезлите от печат публикации са по проблематиката на дисертационното изследване, съответно: „Аспекти на доверието в педагогическата комуникация между учители и родители“ (представена на Научен форум „Методологията на педагогическите изследвания – класически и съвременни тенденции“; съавторство с научния ръководител) – 2023 г.; „Модели за концептуализиране на доверието в педагогическата комуникация между учители и родители“ (публикувана в сп. „Реторика и комуникация“) – 2023 г.; „Родителските очаквания за училищното образование в перцепциите на учителите: пресечни точки на (не)доверие в педагогическата комуникация“ (поместена в Годишник на ШУ „Епископ Константин Преславски“) – 2024 г. и „Професионалният аз-образ на учителите в огледалото на родителските възприятия“ (KNOWLEDGE) – 2025 г.

Представеният автореферат е с общ обем от 67 страници, съдържа всички необходими реквизити и отразява коректно в структурен и съдържателен план дисертационния труд. Акцентите са върху целта, обекта, предмета, съдържанието и резултатите от изследването. Коректно е обобщението на научно-приложните приноси.

6. Критически бележки и препоръки

Считам, че изследването би спечелило от по-детайлното разглеждане на дигиталната комуникация и нейното влияние върху доверието.

Препоръчвам въз основа на дисертацията да се изработи монография за популяризиране на резултатите и изследователските подходи с практико-приложен характер.

7. Заключение

Нямам основания да се съмнявам за плагиатство в оценявания дисертационен труд и считам, че той е дело на Гергана Кътева. Оценявам научните качества и приноси на

дисертацията, коректната изследователска и творческа работа на докторанта и изразявам **положителна оценка** на представеното дисертационно изследване, автореферата и публикациите. В съответствие с положителната ми оценка предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Гергана Трайчева Кътева образователната и научна степен „доктор“, в областта на висше образование: 1. Педагогически науки, по професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Педагогическо общуване).

Шумен,
13.12.2025 г.

Изготвил рецензията:
/проф. д.н. Снежанка Добрева Георгиева/